

STORTINGET

Representantforslag 205 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad, Liv Signe Navarsete og Ole André Myhrvold

Dokument 8:205 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad, Liv Signe Navarsete og Ole André Myhrvold om nærings- og folkehelsevennlig omlegging av avgifter

Til Stortinget

Bakgrunn

Gjennom avtalen om statsbudsjettet for 2018 mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble sjokolade- og sukkervareavgiften og produktavgiften på alkoholfrie drikkevarer fra 1. januar 2018 økt med til sammen over to mrd. kroner årlig. Avgiftsøkningen, på henholdsvis 83 og 42 prosent, innebærer en betydelig kronemessig økning av begge avgifter. Avgiftsøkningen ble først forsøkt solgt inn som et helsefremmende tiltak, men man har seinere vedgått at formålet med avgiftsøkningen først og fremst er å hente inn mer penger til statskassen. Det er ikke dokumentert at avgiftsøkningen innebærer noen folkehelsegevinst.

Avgiftsøkningen rammer både sukkerholdige og sukkerfrie produkter, og varer som blant annet smaksatt mineralvann og sukkerfri tyggegummi er blitt vesentlig dyrere enn tidligere. For en 1,5-litersflaske med smaksatt mineralvann øker avgiften med 2,43 kroner inkludert merverdiavgift.

Beslutningen om den betydelige avgiftsøkningen synes å ha blitt tatt raskt og uten at det ble gjort forsvarlige vurderinger av konsekvensene. Det er særlig bekymringsfullt at innspill fra næringer som allerede opp-

lever store problemer med grensehandel og handelslekkasje, ikke ble lyttet til av regjeringen. Bryggeri- og drikkevareforeningen har advart om at grensehandelen allerede gir et handelstap tilsvarende om lag 20 prosent av den norske produksjonen i bransjen. Ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå fremlagt i mars 2018, beløp handelslekkasjen over grensen seg til hele 15,1 mrd. kroner i 2017, en vekst på 9,1 prosent fra 2016. I tillegg kommer det som synes å være en sterkt tiltakende trend med handel av godteri, brus og dagligvarer over Internett fra utlandet, der forbrukeren kan bestille varer uten særavgifter, toll og moms og hente dem ut i «post i butikk». En av fem nordmenn (21 prosent) planlegger å handle på nett fra Sverige i år, mot 16 prosent i 2017, ifølge en YouGov-undersøkelse utført for Bryggeri- og drikkevareforeningen i januar 2018. Dette representerer et stort og økende tap av arbeidsplasser og verdiskapning i hele Norge. I tillegg reiser det spørsmål knyttet til selvforsyning, bærekraft og miljø.

Blant produktene det meldes om vesentlig økt omsetning av i Sverige etter den norske avgiftsøkningen, er sukkerfri brus. Ved Nordens største dagligvarebutikk Nordby supermarket meldes det om 25–30 prosent økt omsetning av mineralvann. Samtidig meldes det om at kjøpesenteret på Töckfors skal utvides med 9 000 kvadratmeter.

I Norge er situasjonen en ganske annen. I Fyresdal er Telemark kildevann i gang med å si opp halvparten av sine 15 ansatte. I Lørenskog har investeringsplaner på 100 mill. kroner blitt lagt på is, og ett av tre skift er permittert. Fra Molde advares det om at økt sukkeravgift kan bety spikeren i kista for den tradisjonsrike brusfabrikken Oscar Sylte. Også andre aktører i bransjen melder om sviktende omsetning og fare for permitteringer og oppsigelser.

Anslag Senterpartiets stortingsgruppe har hentet inn, indikerer at de berørte næringene forventer at den nye avgiftsøkningen vil medføre et ytterligere omsetningstap på 10–15 prosent. Dette alene representerer et betydelig tap av verdier og arbeidsplasser som kommer på toppen av et allerede stort og sterkt økende problem. Ifølge en ny rapport Menon Economics har utarbeidet på oppdrag fra hovedorganisasjonen Virke, har grensehandelen siste år ført til tap av 11 750 arbeidsplasser, tap av 7,8 mrd. kroner i verdiskaping og tap av minst 4,9 mrd. kroner i offentlige inntekter fra skatter og avgifter.

Det er for øvrig en utfordring at det er mangelfull kunnskap og statistikk om grensehandel i Norge. For best mulig å være i stand til å fatte beslutninger som tjener norske forbrukere og norsk næringsliv, bør man tilstrebe å skaffe til veie mer kunnskap. Danmark med sine årvisse grensehandelsrapporter og tiltak mot handelslekkasje kan ha noe å lære Norge i denne sammenheng. Her tas også opp problemstillinger rundt hvordan avgifter kan innrettes for å virke best mulig og gi minst mulig negative bivirkninger.

I regjeringserklæringen heter det at regjeringen skal «iverksette tiltak for økt verdiskaping». De store avgiftsøkningene som ble innført ved behandling av statsbudsjettet for 2018, synes å gå i stikk motsatt retning. Forslagsstillerne ønsker å gi regjeringen mulighet til å korrigere de uheldige grepene som ble tatt i forbindelse med budsjettbehandlingen, slik at regjeringens faktiske politikk blir mer i tråd med egne mål og løfter. En eventuell politikkendring på dette området er viktig for næringsliv og arbeidstakere i hele Norge, som trenger konkrete tiltak og ikke tomme ord for å kunne bidra til verdiskaping og finansiering av vår felles velferd. Regjeringen burde jobbe aktivt med avgiftsendringer som kan styrke norsk næringsliv og gi flere arbeidsplasser i Norge – inkludert å reversere økningen i de såkalte sukkeravgiftene og fjerne den for norsk næringsliv svært skadelige 350 kronersgrensa.

Senterpartiet er opptatt av å legge til rette for et sterkt næringsliv og for sunne og vekstkraftige verdikjeder innen mat- og drikkevarerbransjen i Norge. For å få dette til er det nødvendig å ta i bruk en rekke ulike virkemidler, deriblant støtteordninger, tilrettelegging av infrastruktur, toll, avgifter og avgiftslettelser. Forslagsstillerne er opptatt av de konkrete konsekvensene for folk og næringsliv av de politiske grepene som tas. Konsekvensene av vårens avgiftsøkning er overveiende negative, både for norsk næringsliv og for forbrukere. Forslagsstillerne mener derfor at økningen bør reverseres.

Forslagsstillerne er også forundret over mangelen på folkehelsestenking fra regjeringen og er bekymret for de tilbakesteg vårens avgiftsøkning kan innebære i så måte. I regjeringserklæringen heter det at man ønsker å

«[v]idereføre samarbeidet med næringslivet for å legge til rette for sunne produkter i matbutikkene og god merking av sunne alternativer».

Dette er et godt mål. Men i praksis har regjeringen gjort dette samarbeidet vanskeligere gjennom den brå økningen av de såkalte sukkeravgiftene, som blant annet medførte at norske brus- og vannprodusenter har lagt folkehelsesamarbeidet med myndighetene på is. Igjen ser man at regjeringen motarbeider egne mål og løfter.

Forslagsstillerne mener at det er et viktig mål å redusere sukkerinntaket. Forslagsstillerne ønsker et tett samarbeid med bransjen om dette og mener at produsenter som reduserer sukkerinnholdet i sine produkter, skal premieres for dette. Forbruket av sukkerholdig brus må reduseres og erstattes med sukkerfrie alternativer.

Det er i et slikt perspektiv uforståelig at regjeringen gjennom budsjettbehandlingen for 2018 velger å øke avgiften på sukkerfrie alternativer like mye som på sukkerholdig brus og samtidig skade samarbeidet med bransjen.

Det er økende sosiale helseforskjeller i Norge der sykdom og leveutsikter følger skiller i utdanning og inntekt. Helsetilstand er et felleskapsansvar som krever politisk vilje til å ta i bruk strukturelle virkemidler på befolkningsnivå. Norge har sluttet seg til Verdens helseorganisasjons målsetting om en reduksjon i livsstilssykdommer (som sukkersyke, kols, kreft og hjerte- og karsykdommer) med 25 prosent innen 2025. Dette krever konkrete tiltak som reduserer risikofaktorer for sykdom, som stillesitting, usunt kosthold, rus- og tobakksbruk og stråling.

Forslagsstillerne ønsker i tillegg til å reversere den upopulære økningen i «sukkeravgiften» at regjeringen foreslår avgiftsendringer med en reell folkehelseeffekt, men som samtidig tar hensyn til næringslivet og behovet for forutsigbarhet. Det vises for øvrig til Senterpartiets partiprogram og alternative budsjetter, der folkehelse har en meget sentral plass.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen snarest og seinest i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 fremme forslag om å reversere økningen i avgiftene på sukker- og sjokoladearter og alkoholfrie drikkevarer, som ble vedtatt gjennom behandlingen av statsbudsjettet for 2018.
2. Stortinget ber regjeringen seinest i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 komme tilbake til Stortinget med forslag om avgiftsendringer som kan bidra

til å styrke folkehelsen, der det legges vekt på at endringene skal skape langsiktighet for norsk næringsliv.

3. Stortinget ber regjeringen seinest i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i avgiftssystemet som premierer produsenter som reduserer sukkerinnholdet i sine produkter.
4. Stortinget ber regjeringen seinest i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 komme tilbake til Stortinget

med forslag om å oppheve ordningen med avgiftsfri privatimport for sendinger under 350 kroner, for å styrke norsk næringsliv og gi flere arbeidsplasser i Norge.

5. Stortinget ber regjeringen seinest i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 komme tilbake til Stortinget med forslag om å skaffe til veie mer kunnskap og statistikk om grensehandelen og dens omfang, slik at man i fremtiden kan treffe bedre beslutninger for norske forbrukere, norsk næringsliv og folkehelsen.

10. april 2018

Sigbjørn Gjelsvik

Trygve Slagsvold Vedum

Geir Pollestad

Liv Signe Navarsete

Ole André Myhrvold

